

חק לישראל – פרשת וישב יום ה'

תורה – בראשית פרק לז'

(כב) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רְאוּבֵן אֶל תִּשְׁפְּכוּ דָם הַשְּׁלִיכוּ אֹתוֹ אֶל הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר וַיֵּד אֶל תִּשְׁלַחוּ בּוֹ לְמַעַן הִצִּיל אֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשִּׁיבוֹ אֶל אָבִיו: (כב) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם רְאוּבֵן אֶל תִּשְׁפְּכוּ דָם הַשְּׁלִיכוּ אֹתוֹ אֶל הַבּוֹר הַזֶּה אֲשֶׁר בַּמִּדְבָּר וַיֵּד אֶל תִּשְׁלַחוּ בּוֹ לְמַעַן הִצִּיל אֹתוֹ מִיָּדָם לְהַשִּׁיבוֹ אֶל אָבִיו: (כב) וַאֲמַר לְהוֹן רְאוּבֵן לֹא תוֹשְׁדוּן דָּמָא רְמוֹ יְתִיָּה לְגַבְא רְדִין דִּי בַּמִּדְבָּרָא וַיֵּדָא לֹא תוֹשְׁטוֹן בֵּיהּ בְּדִיל לְשִׁזְבָא יְתִיָּה מִיִּדְהוֹן לְאַתְבּוּתִיָּה לְוֹת אָבּוּהִי:

(כג) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּא יוֹסֵף אֶל אָחָיו וַיִּפְשִׁטוּ אֶת יוֹסֵף אֶת כְּתָנָתוֹ אֶת הַפְּסִים אֲשֶׁר עָלָיו: (כג) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּא יוֹסֵף אֶל אָחָיו וַיִּפְשִׁטוּ אֶת יוֹסֵף אֶת כְּתָנָתוֹ אֶת כְּתָנֵת הַפְּסִים אֲשֶׁר עָלָיו: (כג) וַהֲוֶה כִּד עַל יוֹסֵף לְוֹת אָחוּהִי וְאֲשִׁלְחוּ יֵת יוֹסֵף יֵת כְּתוּנִיָּה יֵת כְּתוּנָא רַפְסִי דִּי עֲלוּהִי:

(כד) וַיִּקְחָהוּ וַיִּשְׁלְכוּ אֹתוֹ הַבְּרֶה וְהַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ מַיִם: (כד) וַיִּקְחָהוּ וַיִּשְׁלְכוּ אֹתוֹ הַבְּרֶה וְהַבּוֹר רַק אֵין בּוֹ מַיִם: (כד) וַנְּסַבּוּהִי וַרְמוֹ יְתִיָּה לְגַבְא וַגַּבְא רִיקָא לִית בֵּיהּ מַיָּא:

(כה) וַיִּשְׁבוּ לְאָכֵל לֶחֶם וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אֲרֻחַת יִשְׁמַעְאֵלִים בְּאֶה מִגְּלַעַד וּגְמַלִּיהֶם נִשְׂאִים נִכְאֹת וְצָרִי וְלֹט הוֹלְכִים לְהוֹרִיד מִצְרַיִמָּה: (כה) וַיִּשְׁבוּ לְאָכֵל לֶחֶם וַיִּשְׂאוּ עֵינֵיהֶם וַיִּרְאוּ וְהִנֵּה אֲרֻחַת יִשְׁמַעְאֵלִים בְּאֶה מִגְּלַעַד וּגְמַלִּיהֶם נִשְׂאִים נִכְאֹת וְצָרִי וְלֹט הוֹלְכִים לְהוֹרִיד מִצְרַיִמָּה: (כה) וְאַסְתְּרוּ לְמִיכַל לְחַמָּא וְזָקְפוּ עֵינֵיהוֹן וַחֲזוּ וְהָא שְׂרֵדַת עֲרַבָּאֵי אֲתִיָּא מִגְּלַעַד וּגְמַלִּיהוֹן טַעֲיִנִין שַׁעַף וְקִטָּף וְלִטּוּם אֲזִלִין לְאַתְתָּא לְמִצְרַיִם:

(כו) וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל אָחָיו מַה בָּעַע כִּי נִהְרַג אֶת אָחֵינוּ וְכַסִּינוּ אֶת דָּמוֹ: (כו) וַיֹּאמֶר יְהוּדָה אֶל אָחָיו מַה בָּעַע כִּי נִהְרַג אֶת אָחֵינוּ וְכַסִּינוּ אֶת דָּמוֹ: (כו) וַאֲמַר יְהוּדָה לְאַחוּהִי מַה מִּמּוֹן נִתְהַנֵּי לְנָא אֲרִי נִקְטוּל יֵת אָחוּנָא וַנְּכַסִּי עַל דְּמִיָּה:

רש"י

הכתוב את משאם להודיע מתן שכרן של דלוקים שאין דרכן של ערביים לשאת אלף נפט ועטרן שריחן רע ולזה נזמנו בשמים שלל יוזק מריח רע: נכאת – כל כנוסי בשמים הרבה קרוי נכאת וכן (מ"ז כ) ויראם את כל בית נכחה מרקחת בשמיו ואונקלוס תרגם לשון שעוה: ולרי – שרף הנוטף מעלי הקטף והוא נטף הגמנה עם סמני הקטורת: ולט – לוטיתא שמו כלשון משנה ורבותינו פירשו שרש עשב ושמו אשטרולוזיא"ה במס' לדה (דף ח):

(כו) מה בלע – מה ממון כתרומתו: וכסינו את דמו – ונעלים את מיתתו

(כז) למען הליל אותו – רוח הקודש מעידה על ראובן שלא אמר זאת אלף להליל אותו שיבא הוא ויעלנו משם אמר אני בכור וגדול שכולן לא יתלה הסרחון אלף בי:

(כג) את כתנתו – זה חלוק: את כתנת הפסים – הוא שהוסיף לו אצו יותר על אחיו (ב"ר):

(כד) והבזר רק אין בו מים – ממשמע שנאמר והבזר רק איני יודע שאין בו מים מה ת"ל אין בו מים. מים אין בו אצל נחשים ועקרבים יש בו (ב"ר שבת כז):

(כה) ארחת – כתרומתו שירית על פס הולכי ארחת: וגמליהם נושאים וגו' – למה פרסם

חק לישראל – פרשת וישב יום ה'

נביא – עמוס פרק ג' יא'–טו'

(יא) לָכֵן כֹּה אָמַר אֲדֹנָי יְהוִה עַד וְסָבִיב הָאָרֶץ וְהוֹרֵד מִמֶּנּוּ עֶזְבָּ וְנִבְזוּ אֲרָמְנוֹתֶיהָ: (יא) בִּכְן כַּדָּגָן אָמַר יי אלהים עקא תקיפא לארעא ויבטיל מניך תוקפיך ויתבזון ברניתך:

(יב) כֹּה אָמַר יְהוִה פֶּאֶשֶׁר יַעֲזִיל הָרְעָה מִפִּי הָאָרִי שְׁתֵּי כָרְעִים אוּ בְדֹל אֲזֹן כֵּן יִנְעָלוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַיֹּשְׁבִים בְּשִׁמְרוֹן בְּפֶאֶת מִטָּה וּבְדַמְשֶׁק עָרֵשׁ: (יב) כַּדָּגָן אָמַר יי כמא דמשיזיב רעיא מפומא דאריא תרתין כרעין או חסחוס דאודן כן ישתיזבון בני ישראל דיתבין בשמרון בתקופ שולטן ועל דמשק רחיצין:

(יג) שְׁמַעוּ וְהַעֲדוּ וְהַעֲבֹאוּ: (יג) קִבְלוּ וַאֲסִיחוּ בְּבֵית יַעֲקֹב אֱלֹהִים אֱלֹהֵי צְבָאוֹת:

(יד) כִּי בְיוֹם פְּקֻדֵי יִשְׂרָאֵל עָלְיוּ וּפְקֻדָתִי עַל מְזַבְחוֹת בַּיִת אֵל וְנִגְדְעוּ קַרְנֹת הַמְּזִבֵּחַ וְנִפְלוּ לָאָרֶץ: (יד) ארי ביום אסערותי חובי ישראל עלוהי ואסער על דפלאחין לאגוריא בבית אל ויתקטפן קרנת אגורא ויפלוין לארעאף טו) ואמחי בית סתוא על בית קיטא וייבדון בתין דמכבשין בשן דפיל ויסופון בתין סגיאין אמר יי:

רש"י

יהושע אלו עשרת השבטי' שנסמכו על חזקיהו מלך יהודה ועל יהודה ופלטו עמהם. צפאת מטה – מלמד שלא נשתיר מהם אלא א' משמונה שבהם ושאר ערש היכן הוא דלמשק לקיים מה שנאמר (עמוס ה') והגלית אתכם מהלחה לדמשק ושמעתי משמו של ר' מנחם ז"ל שיהיה מפרש זו א' משמונה שלא נאמר פאת אלא צפאת מטה במקלטה צא' משתי רוחות של פאה והיא שמינית של מטה שהרי ארבע פאות יש ושתי רוחות לפאה, ד"א מלאתי בדברי ר' מאיר ז"ל צפאת מטה בעון אחזיה בן אחאב ששלח לדרוש בצבעל זבוב אלהי עקרון האחזיה מחלי זה (מלכים ב' א') וצדמשק ערש בן הדד מלך ארם שלח לדרוש צאלהי ישראל (שם ח'):

(טו) בית החורף על בית הקיץ – מתוך שהיו מעוונגים היו צונים להם העשירי' שתי צתים אחד לחורף ואחד לקיץ. צתי האן – דמכבשין בשן דפילאל:

(יא) כר וסביב הארץ – הכר מוכן לצד וסביב לצד הארץ הזאת יצא:

(יב) כאשר יליל הרועה – דבר מועט. דלל און – הסחוס לאודן. כן ינלכו בני ישראל – מהי מעט. צפאת מטה וצדמשק ערש – ת"י בתקופ שולטן ועל דמשק רחיצן ואומר אני שפתרון התרגום לפי שזימי יהואחז בן יהוא כתיב (מלכים ב' יג) כי אצדס מלך ארם וירבעם בן זנו הושיעם צמקלת שנאמר (מלכים ב' יד) ולא דבר ה' למחות את שם ישראל ויושיעם ביד ירבעם וגו' (מלכים ב' יד) הוא השיב את גבול ישראל וזהו צפאת מטה פנת הבית היא חזקו של צית לכן תרגם בתקופ שולטן של ירבעם ועמוס נתנבא צימי ירבעם ועוד נבא שסופן להסמך על מלכי ארם וכן עשו צימי פקח בן רמליהו שנתחבר עם רצין וזהו וצדמשק ערש עיקר מנוחתם ומצטחם תהי על דמשק, ורבותינו אמרו בצדק עולם ר' נהוראי אומר משום רבי

חק לישראל – פרשת וישב יום ה'

כתובים – משלי ח כח-לב

(כח) בְּאִמְצוֹ שְׁחָקִים מִמְּעַל בְּעִזּוֹ עֵינֹת תְּהוֹם: (כח) וכד אגרים ענני מלעיל וכד אעשין מעיני תהומא:
 (כט) בְּשׂוֹמוֹ לַיִם חָקוּ וּמִים לֹא יַעֲבְרוּ פִּיּוֹ בְּחֻקּוֹ מוֹסְרֵי אֶרֶץ: (כט) וכד שם לימא תחומיה ומיא לא עברין ליה [וכד] שם שתאסיא דארעא:
 (ל) וְאֶהְיָ אֶצְלוֹ אֲמוֹן וְאֶהְיָ שְׁעֵשְׂעִים יוֹם יוֹם מִשְׁחַקַּת לִפְנֵי בְּכָל עֵת: (ל) והוית בצדוי מהימנתא וכדשבוחין הוית כל יומא ויומא חדיא אנא קדמוי בכל זמן:
 (לא) מִשְׁחַקַּת בְּתַבַּל אֶרְצוֹ וְשְׁעֵשְׂעִי אֶת בְּנֵי אָדָם: (לא) חדיא הוית בתבל ארעיה ושבוחי בבני נשא:
 (לב) וְעֵתָהּ בָּנִים שָׁמְעוּ לִי וְאֲשֵׁרֵי דְרָכֵי יִשְׁמְרוּ: (לב) והשתא בניא שמעון לי וטובוי למן דנטר אורחתי:

רס"י

(כח) בְּעִזּוֹ – כשהגביר מעיינות תהום:
 (כט) בְּשׂוֹמוֹ לַיִם חָקוּ – וגזר על ים סוף כשבראו על מנת להצקע לפני משה. בחקו מוסדי ארץ – בחיקתו, מלשון חקו כמו על כפיס חקתוך (ישעיה מנ) וכן ומחיק הארץ (יחזקאל מג):
 (ל) אֲמוֹן – גדולה אכלו לשון האמונים עלי חולע (איכה ז). יום יום – אלפים שנה:
 (לא) מִשְׁחַקַּת בְּתַבַּל אֶרְצוֹ – כל דורות הרשעים שהיו מאלס ועד נח ומנח ועד אצרהס הייתי משחקת עליהם. ושעשועי – כפיתי עד בא דור המדבר ויקבלוני:
 (לב) וְעֵתָהּ בָּנִים שָׁמְעוּ לִי: (לב) ועתה בניס שמעו לי:

משנה – בבא קמא פרק ט'

(א) המזבח מקדש את הראוי לו. רבי יהושע אומר, כל הראוי לאשים. אם עלה לא ירד, שנאמר (ויקרא ו), הוא העלה על מוקדה (על המזבח), מה עולה שהיא ראוי לאשים אם עלתה לא ירד, אף כל דבר שהוא ראוי לאשים אם עלה לא ירד. רבן גמליאל אומר, כל הראוי למזבח, אם עלה לא ירד, שנאמר, הוא העלה על מוקדה על המזבח. מה עולה שהיא ראוי למזבח אם עלתה לא ירד, אף כל דבר שהוא ראוי למזבח אם עלה לא ירד. אין בין דברי רבן גמליאל לדברי רבי יהושע אלא הדים והנסכים, שרבן גמליאל אומר לא ירדו, ורבי יהושע אומר ירדו. רבי שמעון אומר, הזבח פשר והנסכים פסולים, הנסכים פשרין והזבח פסול, אפלו זה וזה פסולין, הזבח לא ירד, והנסכים ירדו:

עלה לא ירד. אבל דבר שאין ראוי לאש, כגון דם פסול ונסכים פסולים, אפילו אם עלו ירדו: היא העולה על מוקדה – דבר שהוא למוקד ועלה הכי הוא בהוייתו ולא ירד. היא, משמע בהוייתה תהא: רבן גמליאל אומר כל

רע"ב – (א) המזבח מקדש את הראוי לו – ופליגי תנאי בפירושא דמתניתין מאי ניהו הראוי לו: ר' יהושע אומר לב הראוי לאשים – להשרף על גבי האש. רע"פ שנפסל, אם עלה למזבח קדשו המזבח ונעשה לחמו, ואם

חק לישראל – פרשת וישב יום ה'

כל הגוגע במזבח יקדש, וכתיב בתריה וזה אשר תעשה על המזבח כבשים בני שנה תמימים שנים ליום עולה, אין המזבח מקדש אלא דומיא לעולה, מה עולה הבאה בגלל עצמה, אף כל הבאים בגלל עצמן, יאזו נסכים הבאים בגלל הזבח. הלכך בין שהזבח כשר והנסכים פסולים כגון שיאזו או נטמאו, בין שהזבח פסול והנסכים כשרים, דהואיל והן באים בגללו נפסלים עמו ובטלה תורת הקדש מהן: ואפילו זה וזה פסולים הזבח לא ירד – שמזבח מקדשן: והנסכים ירדו – כיון שאין באים בגלל עצמן אין דומיא לעולה ואין מזבח מקדשן. והלכה כר' יהושע:

הראוי למזבח – ואפילו דם ונסכים שנפסלו אם עלו לא ירדו. ואין לך למעט אלא דבר שלא הוצרך לחלקו של מזבח מעולם, כגון קמחים שלא קדשו בכלי אחר קמינה, דאע"ג דהמנחה כולה קדשה בכלי, אין זה חלק גבוה ברור, שאין המנחה קריבה כולה. ובקמינה בלא מתן כלי, אין זה מבורר למזבח, ואינו מתקדש אפילו עלה על גבי המזבח: אלא דם והנסכים – שהם ראויים למזבח ואינם ראויים לאשים: ר' שמעון אומר הזבח כשר והנסכים פסולים – ר' שמעון סבירא ליה בנסכים של זבח כר' יהושע, ובדם ובנסכים הבאים בפני עצמן כרצו גמליאל. ולא ממוקדה יליף, אלא מקרא דכתיב (שמות כט)

(ב) ואלו אם עלו, לא ירדו. ה'ן, והטמא, והיוצא, והנשחט חוץ לזמנו, וחוז' למקומו, ושקבלו פסולים, וזרקו את דמו. רבי יהודה אומר, שנשחטה בליילה, ושנשפף דמה, ושיצא דמה חוץ לקלעים, אם עלתה, תרד. רבי שמעון אומר, לא תרד, שהיה רבי שמעון אומר, כל שפסולו בקדש, הקדש מקבולו. לא היה פסולו בקדש, אין הקדש מקבולו:

נשחטה כלילה ושנשפך דמה ושיאזו דמה חוץ לקלעים, שאם עלתה תרד: ר' שמעון אומר לא תרד – דלרש"י זאת תורת העולה, תורה אחת לכל העולים שאם עלו לא ירדו. והלכה כרבי יהודה:

רע"ב – (ג) ה'ן – בין דם בין אימורים שלנו לילה חוץ למזבח: ר' יהודה אומר שנשחטה כלילה כו' אם עלתה תרד – דכתיב זאת תורת העולה היא העולה, זאת היא העולה, הרי כאן שלשה מיעוטים, מיעט

(א) אלו לא היה פסולו בקדש, הרובע, והנרבע, והמקצה, והנעבד, והאתנו, והמחיר, והכלאים, והטרפה, והיוצא דפן, ובעלי מומין. רבי עקיבא מכשיר בבעלי מומין. רבי חנינא סגן הכהנים אומר, דוחה היה אבא את בעלי מומין מעל גבי המזבח:

עלו דוחה היה אותן כלאחר יד ולא היה מורידן דרך ציון צפרהסיא ובהא פליג ר' אבהו קמא דאמר ירדו. והלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס:

רע"ב – (ג) מכשיר בעלי מומין – דאם עלו לא ירדו. ודוקא בדוקין שבעין וכיוצא בהן מכשיר ר' עקיבא, הואיל והן כשרים לכתחלה בעופות. אבל במחוסר אבר לפסול בעופות לא: דוחה היה אבא את בעלי מומין – שאם

(ד) בשם שאם עלו לא ירדו, כן אם ירדו לא יעלו. וכלן שעלו חיים לראש המזבח, ירדו. עולה שעלתה חיה לראש המזבח, תרד. שחטה בראש המזבח, יפשיט וינתח במקומה:

שעלו חיים בראש המזבח – רבי עקיבא קאמר לה דמכשיר בעלי מומין. ומודה שאם עלו חיים בראש המזבח ירדו, שאין המזבח

רע"ב – (ד) כשם שאם עלו לא ירדו – אכל הנך פסולין דתנן בהו לא ירדו קאי: כך אם ירדו – לא יעלו. לא יעלו עוד: וכוון

חק לישראל – פרשת וישב יום ה'

ללמדך שראש המזבח מקום ראוי להפגש
ונתוח היכא לעבד ושחטה בראש המזבח:

(ה) וְאֵלֹהֵי אֱמֶת יִרְדּוּ, בְּשֵׁר קִדְשֵׁי קִדְשִׁים, וּבְשֵׁר קִדְשִׁים קְלִים, וּמִוֹתֵר
הָעֹמֵר, וּשְׁתֵּי הַלֶּחֶם, וְלֶחֶם הַפָּנִים, וּשְׁיָרֵי הַמִּנְחֹת, וְהַקְטֹרֶת. הַצֶּמֶר שֶׁבְּרֵאשֵׁי
כַּבָּשִׁים, וְהַשֶּׁעִר שֶׁבְּזֶקֶן תִּישִׁים, וְהַעֲצָמוֹת, וְהַגִּידִים, וְהַתְּלָפִים,
בְּזֶמַן שֶׁהוּא מִחֲבָרִין, יַעֲלוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (ויקרא א), וְהַקְטִיר הַבְּהֵן אֶת הַכֹּל
הַמְּזַבְּחָה. פְּרָשׁוֹ, לֹא יַעֲלוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים יב), וְעִשִׂיתְּ עֲלֵתֶיךָ הַבְּשֵׁר וְהָדָם:

בכלל הפגש וקרצ עם עורו, והכי אמרינן
בשחיטת חולין, מנין לרבות את הראש שכבר
הותז בשחיטה שאע"פ שאינו בכלל הפגש
ישנו בכלל הקטרה, תלמוד לומר את הראש,
ויש לומר בגובה ראשו של כבש אצל ערפו. וכן
השער שבזקן התיישב בזמן שהם מחוברים
כולן עולים:

מקדש בעלי מומין חיים: עולה שעלתה חיה
לראש המזבח תרד – בעולה כשרה מיירי
ודברי הכל. ולא נקט לה אלא משום סיפא,

רע"ב – (ה) ואלו אם עלו ירדו – ואפילו הן
כשרים וטהורים. משום דלא שייך בהו מזבח
כלל: בשר קדשי קדשים כו' – ללאכילה
קיימי ולא למזבח: והקטורת – לא ראוי
היא למזבח החייון: הכמר שבראשי כבשים –
גרסינן. ורישא דבבא אחריתא היא, ובהדי
עלמות וגידין קתני לה ומשפט אחד להם,
הכמר שבראשי כבשים של עולה, שהראש אינו

(ו) וְכֹלֶם שֶׁפָּקְעוּ מֵעַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ, לֹא יִחְזִיר. וְכֵן גַּחְלַת שֶׁפָּקְעָה מֵעַל גְּבֵי
הַמִּזְבֵּחַ. אֲבָרִים שֶׁפָּקְעוּ מֵעַל גְּבֵי הַמִּזְבֵּחַ, קִדְּם לְחִצּוֹת, יִחְזִיר, וּמוֹעֲלִין בְּהֵן.
לְאַחַר חִצּוֹת, לֹא יִחְזִיר, וְאִין מוֹעֲלִין בְּהֵן:

יבשים הם מתוכם: הודם חלות ולאחר חלות
– ילפינן מקרא לכתוב כל הלילה עד הבוקר,
ממשמע שנאמר כל הלילה אינו יודע שעד
הבוקר, אלא תו בוקר לבוקרו של לילה שאין
כריכין להיות עוד על המוקד, ואיזה בוקר
נוסף על בוקרו של לילה שאין כריכין להיות
עוד על המוקד, זה חלות. דבוקר של לילה
הוא עמוד השחר: ומועלין בהן – לאכתי
בנמי מזבח נינהו: ואין מועלין בהן – לכיון
דהו מעוכלים הו להו דבר שנעשית מלותו
ואין מועלים בו:

רע"ב – (ו) וכולם – בין פסולים שעלו לחנו
בהו לא ירדו, בין עלמות וגידין שהעלין
מחוזרים ואכלתם האש: ופקעו מעל המזבח
– לארץ. אסקלט"ר בלע"ז: לא יחזיר – אין
כריך להחזיר (וג): וכן גחלת שפקעה – אין
כריך להחזירה: אברים שפקעו כו' – אי
לחית בהו ממש שבשרם ניכר, אפילו לאחר
חלות נמי יחזיר, דלא הוי עיכול. ואי לחית
בהו ממש שנסרפו כולן ונעשו גחלת, אפילו
קודם חלות לא יחזיר. אלא הכא במאי
עסקינן, כגון שנתקשו מחמת האש ששלטה
בכולן ונסרפו ולא נעשו פחם אצל כעלים

(ז) בָּשִׁים שֶׁהִמְזַבְּחַ מִקְדָּשׁ אֶת הָרְאוּי לֹא בָּהּ הַכָּבֵשׁ מִקְדָּשׁ. בָּשִׁים שֶׁהִמְזַבְּחַ
וְהַכָּבֵשׁ מִקְדָּשִׁין אֶת הָרְאוּי לָהֶן, בָּהּ הַכָּלִים מִקְדָּשִׁים. בְּלֵי הַלַּח מִקְדָּשִׁין אֶת
הַלַּח, וּמִדּוֹת הַיֵּבֶשׁ מִקְדָּשׁוֹת אֶת הַיֵּבֶשׁ. אִין בְּלֵי הַלַּח מִקְדָּשִׁין אֶת הַיֵּבֶשׁ,
וְלֹא מִדּוֹת הַיֵּבֶשׁ מִקְדָּשׁוֹת אֶת הַלַּח. בְּלֵי הַקְדָּשׁ שֶׁנִּקְבּוּ, אִם עוֹשִׂים הֵם מֵעִין
מִלְּאֲבָתָן שֶׁהָיוּ עוֹשִׂין וְהֵם שְׁלָמִים, מִקְדָּשִׁין. וְאִם לָאוּ, אִין מִקְדָּשִׁים. וְכֵן
אִין מִקְדָּשִׁים אֲלֵא בְּקִדְּשׁ:

הכבש: הכלים מקדשים – דככלים נמי כתיב
(שם ל) כל הנוגע בהם יקדש: כלי הלח –

רע"ב – (ז) הכבש מקדש – לכתוב (שמות
מ) ומשחת את המזבח וגו', את, לרבות את

חק לישראל – פרשת וישב יום ה'

קדשים הנשחטין בעזרה כולם פסולים, דכתיב (שמות כ) וזבחת עליו את עולותיך ואת שלמיך, ואי אפשר לומר מקרא כמשמעו, שהרי שחיטת קדשים בעזרה היא ולא על המזבח, אלא, עליו כלומר כל זמן שהוא שלם אתה זוכה, ואי אתה זוכה כשהוא פגום. וכל קדשים הנמלאים בעזרה בשעה שהמזבח פגום אע"פ שנסחטו בכשרות, כולם פסולים, ואפילו שרי מנחות אינם נאכלים, דכתיב (ויקרא י) ואכלוה מנות אכל המזבח, מפי השמועה למדו בזמן שהמזבח שלם ולא בזמן שהוא פגום:

קערות ומזרקות לדם וליין ולשמן: מדות היבש – שתי מדות של יבש היו שם, עשרון, וחצי עשרון (טו): שהיו עושים והן שלימים – שהיו עושים כשהן שלימים. ומיהו כל כלי שרת שנהקבו או שנסבכו אין מתקנין שבריהן אלא עושים אותן חדשים. וכן סכין שנפגם אין משחיזין אותו להסיר הפגם. ובגדי כהונה שנתלכלכו אין מכבסין אותן אלא עושים חדשים ומניחין אלו ללורך פתילות של מנורה ושמחת בית השואבה. וכל כך למה, לפי שאין עניות במקום עשירות. ומזבח שנפגם פסול. וכל פגימה הפוסלת בסכין של שחיטה, פוסלת במזבח. וכל זמן שהמזבח פגום כל

גמרא – זבחים דף פ"ה ע"ב

תנו רבנן והקטיר הכהן את הכל המזבחה לרבות העצמות והגידים והקרניים והטלפים יכול אפילו פרשו תלמוד לומר ועשית עולותיך הבשר והדם אי בשר יכול יחלוץ גידין ועצמות ויעלה בשר לגבי מזבח ת"ל והקטיר הכהן את הכל הא כיצד מחוברין יעלו פירשו אפי' הן בראש המזבח ירדו מאן תנא דשמעת ליה דאמר פירשו ירדו רבי היא דתניא והקטיר הכהן את הכל המזבחה לרבות העצמות והגידים והקרניים והטלפים אפילו פירשו ואלא מה אני מקיים ועשית עולותיך הבשר והדם לומר לך עיכולי עולה אתה מחזיר ואי אתה מחזיר עיכולי גידין ועצמות רבי אומר כתוב אחד אומר והקטיר הכהן את הכל המזבחה ריבה וכתוב אחד אומר ועשית עולותיך הבשר והדם מיעט הא כיצד מחוברין יעלו פירשו אפי' הן בראש המזבח ירדו: פירשו לא יעלו [וכו']; אמר רבי זירא לא שנו אלא שפירשו כלפי מטה אבל כלפי מעלה קרובי הוא דאקריבו לעיכול ואפילו פירשו אמר רבה הכי קאמר לא שנו אלא שפירשו לאחר זריקה אבל פירשו קודם זריקה אתאי זריקה ושריתנהו אפי' למעבד מינייהו קתא דסכיני סבר לה כי הא דאמר רבי יוחנן משום רבי ישמעאל נאמר לו יהיה בעולה ונאמר לו יהיה באשם מה אשם עצמותיו מותרין אף עולה עצמות מותרין:

רש"י על הגמרא

יכול יחלוץ – מזה מוטלת עליו: מאן שמעת ליה כו' – ומתני' אליביה אחיא: כלפי מטה – דרך ירידה ומתרחקי מן המערכה: כלפי מעלה – ללד המערכה אין זו פרישות אלא

חק לישראל – פרשת וישב יום ה'

למיעבד קחא דסכיני – כי היכי דשריא צקר לגבי מזבח דלהכי קאי קשריא נמי עלמות למאי דקיימי והיינו הנחת כהנים כרבי ישמעאל: לו יהיה בעולה – עור העולה אשר הקריב לכהן לו יהיה ונאמר לו יהיה צאס כחטאת כאס תורה אחת להם הכהן [וגו'] לו יהיה: מה אס עלמותיו מותרין – שהרי אף צקרו מותר ואי משום נותר דצקריפה לא שייך נותר אלא צמדי דבר אכילה כדכתיב (ויקרא ז) והנותר מצקר הזבח וגו':

קריבה אלל העיכול של אס: ואפי' פירשו – נראה בעיני שחסר מן הגירסא ולמאי דגרס ה"פ ואפי' פירשו צתמיה והא מחוצרין יעלו הוא דקאמר: לא שנו – דקאמר פירשו ירדו ומיהו חיתנהו צכלל קדשים אלל שפירשו לאחר זריקה דכיון דצעת זריקה מחוצרים הוא קובעת זריקה למזבח וכי פירשו הוא להו קדשים פסולין: אלל פירשו לפני זריקה – דצעת זריקה לאו בני מזבח היו אחאי זריקה ושריתנהו להדיוט:

זוהר – וישב דף ק"צ ע"ב

בא הביתה לעשות מלאכתו, בגין לאשתדלא באורייתא ולמעבד פקודי דאורייתא, דאיהו מלאכתו דבר נש בהאי עלמא. וכיון דעבידתא דבר נש בהאי עלמא, הוא עבידתא דקודשא בריה הוא. בעי ליה לבר נש, למיהוי תקיפא באריא בכל סטרוי, בגין דלא ישלוט עלוי סטרא אחרא, ולא יכיל למפתי ליה. מה פתיב ואין איש, לית גבר דיקום לקבליה דיצר הרע, ויגח ביה קרבא בדיקא יאות:

מאי אורחיה דיצר הרע, בין דחמי דלית בר נש קאים לקבליה ולאגחא ביה קרבא, מיד:

ותתפשוהו בבגדו לאמר שכבה עמי. ותתפשוהו בבגדו, בגין דכד שליט יצר הרע עליה דבר נש, אתקין ליה, וקשיט ליה לבושו, מסלסל בשעריה. הדא הוא דכתיב ותתפשוהו בבגדו לאמר שכבה עמי, אתדבק עמי:

מאן דאיהו זכאה, אתתקף לקבליה, ואגח ביה קרבא. מה פתיב, ויעזב בגדו בידה וינט ויצא החוצה, ישבוק ליה, ויתתקף לקבליה. (ס"א ואגח ביה קרבא) ויערוק מניה, בגין לאשתזבא מניה, ולא ישלוט עלוי:

אמר רבי יצחק, ומינין אינון צדיקיא למחמי ליצר הרע, כחד טורא רברבא, ויתמהון ויימרון. איך יכילנא לאפפיא ליה לטורא רברבא הדין עלאה. וזמינין רשיעיא למחמי ליה ליצר הרע, דקיק פחוטא דשערא, ויתמהון ויימרון. הוה לא יכילנא לאפפיא לחוטא דשערא כדא דקיק. אלין יבבון ואלין יבבון. וקודשא בריה הוא יבער ליה מעלמא, ויבוס ליה לעינייהו, ולא ישלוט עוד בעלמא, ויחמוץ צדיקיא ויחדון. כמה דאת אמר, (תהלים קמ) אף צדיקים יודו לשמך ישובו ישירים את פניה:

חק לישראל – פרשת וישב יום שישי

הלכה – הרמב"ם הלכות תלמוד תורה פ"ו

(ח) תלמיד שהוא יושב לפני רבו תמיד אינו רשאי לעמוד מפניו אלא שחרית וערבית בלבד שלא יהא כבודו מרובה מכבוד שמים:

(ט) מי שהוא זקן מופלג בזקנה אע"פ שאינו חכם עומדין לפניו ואפילו החכם שהוא ילד עומד בפני הזקן המופלג בזקנה ואינו חייב לעמוד מלא קומתו אלא כדי להדרו ואפילו זקן כותי מהדרין אותו בדברים ונותנין לו יד לסומכו שנאמר מפני שיבה תקום כל שיבה במשמע:

(י) תלמידי חכמים אינם יוצאין בעצמן לעשות עם כל הקהל בבנין וחפירה של מדינה וכיוצא בהן כדי שלא יתבזו בפני עמי הארץ ואין גובין מהן לבנין החומה ותיקון השערים ושכר השומרים וכיוצא בהן ולא לתשורת המלך ואין מחייבים אותן ליתן המס בין מס שהוא קצוב על בני העיר בין מס שהוא קצוב על כל איש ואיש שנאמר גם כי יתנו בגוים עתה אקבעם ויחלו מעט ממשא מלך ושרים וכן אם היתה סחורה לתלמיד חכם מניחים אותו למכור תחלה ואין מניחים אחד מבני השוק למכור עד שימכור הוא וכן אם היה לו דין והיה עומד בכלל בעלי דינים הרבה מקדימין אותו ומושיבין אותו: